

ИНСОНИЙЛИКДАН САБОҚ

Б.Т. Даминов
ТошПТИ ректори,
халқ депутатлари
Тошкент шаҳар кенгаши
депутати

Президентимиз Ш.Мирзиёевнинг ташаббуси билан бой тарихий меросимиз, улуғ аждодларимиз ҳаёти ва фаолиятини теран ўрганишга эътибор ва қизиқиш кучайиб бормоқда. Буюк аждодларимиз шахсиятининг ибратларини ёшларимиз онгига мунтазам сингдириб бориш, қадриятларимизни кадрлаш билан бирга ёшларнинг буюк шахслардаги энг гўзал фазилатлари ҳақидаги маълумотларни, шунингдек уларни халқ оғзаки ижодида ёки бадиий адабиёт акс эттирувчи асарларни мутолаа қилишлари том маънодаги ватанпарварликни уйғотишда, дунёқарашининг кенгайишида зарур сабоқ бўлади ва илм-фанга бўлган қизиқишини кучайтиради, инсонпарварликдан таълим беради. Куни кеча таваллудни нишонланган бобокалонларимиз Алишер Навоий, Бобур Мирзолар ва заманимиздан етишиб чиққан барча буюк алломалар: ўз илми билан дунёни ларзага солган ҳадис илмининг султони Муҳаммад ибн Исмоил ал-Бухорий, алгебра фанига асос солган Мусо ал-Хоразмий, «Астрономия асослари» фундаментал оламнинг тузилиши, ернинг ўлчами ҳақида дастлабки маълумотларни IX асрда бера олган Аҳмад Фарғоний, улуғ комусий аллома, биринчи бўлиб Ер шарни глобусини яратган Абу Райҳон Беруний, «медицина отаси» деб тан олинган Абу Али ибн Сино, «Шарк Аристотели» деб ном олган буюк аллома Абу Наср Фаробий, 1018 та юлдузнинг ҳолатини ва жойлашувини XV асрда баён қилиб берган Мирзо

Улуғбек ва бошқалар ҳақидаги бадиий ва фольклор асарлар бой тарихимиздан ҳам сабоқ беради.

«Агар мен бошқаларлардан узокроқ кўраётган бўлсам фақатгина буюк шахслар елкасида турганим учундир», – деган экан Исак Ньютон.

Улуғ аждодларимиз авлоди бўлган бугунги ёшлар қалбида миллий гурур, ватанпарварлик, жасурлик, меҳр-окибат туйғуларини муштахкамлашдаги буюк боболар ибрати асосий воситалардан бири бўлиб хизмат қилади.

Шундай асарлар ёшларимизда улуғ аждодлар ва ўз она юртига бўлган ҳурмат-эҳтиромни кучайтиради.

Таълим ва тарбияни узвий олиб бориш имкониятини яратади. Хусусан, М.Қориевнинг ибн Сино ҳақида йирик насрий асари бу буюк алломанинг табиблик нафакат иқтидор, балки улкан меҳнатни талаб қилишини, табиб ҳар бир ҳолатда: чўлу биёбонда, қувғинда ва зиндонда ҳам атрофидагиларни даволашга, уларнинг ҳаётларини узайтиришга, доимо босиқ ва мулоҳазали бўлиб, ўзини қўлга ола билиш ва касалга аниқ ташхис қўя олиши кераклигини инсон қалбига етиб борадиган таъсирчан бадиий воситалар орқали етказиб беради. Оғир шароитлар ва қийин вазиятлар агар инсоннинг иродаси кучли бўлса, уни синдира олмаслигини намоён қилади. Ойбекнинг бобокалонимиз Алишер Навоий ҳақидаги романи, Уйғун, Иззат Султонларнинг драмиси, М.Шайхзоданинг Мирзо Улуғбек драматик асари, П.Қодировнинг Захириддин Муҳаммад Бобур ҳақидаги «Юлдузли тунлар» романи ва бошқа кўпгина асарлари шулар жумласидандир.

Юқорида қайд этилган асарларда буюк инсонларнинг илмга, адабиётга, санъатга бўлган қизиқишлари, уларнинг бунёдкорлик ишлари қи-

зикарли драматик сюжетлар орқали баён қилинади. Инсоннинг буюклиги унинг эгаллаб турган лавозими ёки касби билан эмас, ўздан кейин қолдирган эзгу ишлари билан ўлчанишидан далолат беради. Жумладан, ўзга юртда ҳукмронлик қилган шох ва шоир Бобур ҳаёти ҳам бунга мисол бўла олади. 12 ёшида тахтга ўтирган Бобурнинг кечинмалари, она юртига бўлган соғинч меҳри, қолдирган мероси, бунёдкорлик ишларидан ибрат олиш мумкин.

А. Навоий асарларининг асосида идеал инсон орзуси яққол кўринар экан, улар бугунги ёшлар тарбияси учун нечоғли аҳамиятли эканлигини ҳис қиламиз. Ушбу улуғ инсонларнинг эзгу ниятлари ҳатто афсоналарга кўчган. Мана улардан бири - А.Навоий ҳазратлари Самарқандда ўқиб юрган кезлари Бухорони зиёрат қилиш учун қарвонлар орқали дўстлар билан Бухорога йўл олиб, Қарманадан ўтиб, Малик работга келиб дам олибдилар. Яна Бухоро томон йўлга тушишганда буюк шоир чўлу саҳроларни кузатиб, ўйга толибдилар ва: «Қани энди менинг Фарходларим, Ширинларим шу бепоён чўлу саҳроларга келиб, шу жойларни обод қилсалар. Сув чиқариб, боғ-роғлар барпо қилсалар, иморатлар, йўллар, масжид мадрсалар, шифохоналар барпо этсалар, саҳролар ўрнида гўзал бир юрт бунёд бўлса», - деб орзу қилган эканлар. Ҳа, бобокалонимиз айтган буюк орзу амалини топмоқда.

Ҳозирги кунда юртимизда Мухтарам Президентимиз томонидан амалга оширилаётган улкан бунёдкорлик ишлари ҳам айнан шундай буюк фикрлар эгалари – буюк аждодларимиз орзуларининг амалидир. Ёшларимиз эса ўша буюк аждодларимиз ҳақидаги билимларини бойитиб, улардан ўз юртига фидойиликни, инсонийлик сабоқларини олиб яшасалар бас.

ЁШЛАР ҲУҚУҚЛАРИ ТЎҒРИСИДА

20 февраль куни Тошкент Педагогика тиббиёт институти мажлислар залида БМТнинг «Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисида»ги конвенция лойиҳаси тарғиботи бўйича тадбир ўтказилди.

Уни Ёшлар билан ишлаш бўйича проректор М.А. Аҳмедова бошлаб бердилар ва тадбир иштирокчиларини таклиф этилган меҳмон-мутахассислар билан таништирдилар.

Республика Адлия вазирлигининг Юнусобод тумани адлия маслаҳатчиси Н.Х. Пўлатов БМТнинг «Ёшлар ҳуқуқлари тўғрисида»ги конвенция лойиҳасини тарғиб қилиш бўйича ҳозирги кунда барча олий ва ўрта таълим муассасаларида тарғибот тадбирлари, учрашувлар ташкил этилаётганини айтди ва ушбу конвенциянинг мазмун-моҳияти ҳақида маълумотлар бериб ўтди. Сўнг Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтириш тизимини тубдан такомиллаштириш тўғрисида»ги Фармони моҳияти ва аҳамияти ҳақида гапирди.

Маълумки, жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтириб бориш қонун устуворлигини таъминлаш ва қонунийликни мустаҳкамлашнинг энг муҳим шартларидан бири ҳисобланади.

Сўнгги йилларда миллий ҳуқуқ тизимини тубдан ислоҳ қилиш, жамиятда ҳуқуқий маданиятни шакллантириш ҳамда малакали юридик кадрларни тайёрлаш борасида сезиларли ишлар амалга оширилди.

Шу билан бирга, инсон ҳуқуқ ва эркинликларига ҳурмат муносабатини шакллантиришга, аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини юксалтиришга, жамиятда фуқароларнинг ҳуқуқий саводхонлиги даражасини оширишга тўсқинлик қилувчи бир қатор муаммо ва камчиликлар сақланиб қолмоқда.

Хусусан, ҳуқуқий маданиятни юксалтиришда, энг аввало, ҳуқуқий таълим ва тарбия борасидаги ишлар тизимли ва узвий олиб борилиши керак. Узоқ йиллар давомида бу масала ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ор-

ганлар ва айрим давлат органларининг иши сифатида қараб келинган. Бунда оила, маҳалла ва фуқаролик жамияти бошқа институтларнинг иштироки етарлича таъминланиши айниқса зарур.

Ёшларнинг ҳуқуқий тарбиясига салбий таъсир кўрсатувчи омилларга нисбатан ҳуқуқий иммунитетни шакллантириш, ҳар бир шахсда қонунларга ва одоб-ахлоқ қоидаларига

ҳурмат, миллий кадрларга садоқат, ҳуқуқбузарликларга нисбатан мурасасизлик ҳиссини уйғотиш ишига комплекс тарзда ёндашиш ҳам бугунги кун учун муҳим.

Аҳолининг ҳуқуқий билимларини оширишга доир вазифаларнинг умумий тусда белгиланганлиги ҳамда уларнинг амалга оширишнинг аниқ таъсирчан механизми мавжуд эмаслиги жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш борасидаги ишларнинг самарадорлигининг пасайишига олиб келмоқда.

Ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтиришда шахсий манфаатлар ҳамда жамият манфаатлари ўртасидаги мувозанатни сақлаш ғояларини аҳоли онгига сингдириш ишларининг етарли олиб борилмаслиги ҳам қонун устуворлигини таъминлашга ўзининг жиддий салбий таъсирини кўрсатмоқда.

Аҳолининг ҳуқуқий билимлари етарли эмаслиги, шунингдек, давлат органларининг қонунга хилоф қарорлари устидан судга шикоят қилиш имкониятидан деярли фойдаланмаслиги мансабдор шахслар томонидан фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари камситилиши ҳолатларининг вужудга келишига сабаб бўлмоқда.

Бундан ташқари, ҳозирги глобаллашув, илмий-техник тараққиёт

даврида аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини юксалтиришнинг инновацион усуллари, тарғиботнинг илғор ва таъсирчан воситаларидан, хорижий давлатларнинг бу борадаги ижобий тажрибаларидан етарли даражада фойдаланилмаяпти.

Аҳолининг ҳуқуқий онги ва ҳуқуқий маданиятини юксалтиришга доир ишлар самарадорлигини янада такомиллаштириш, фуқароларнинг ижтимоий-сиёсий ўзгаришлар билан уйғун равишда ҳуқуқий билимларини ошириб боришнинг замонавий усуллари жорий этиш, шунингдек, аҳолини, айниқса, ёшларни зарарли ахборотлардан ҳимоя қилиш бўйича мустаҳкам ҳуқуқий иммунитетни шакллантириш зарур.

Ёшлар билан ишлаш бўйича проректор М.А. Аҳмедова юртимизда сўнгги йилларда қонун устуворлигини таъминлаш ва суд-ҳуқуқ соҳасини такомиллаштириш бўйича кенг кўламли ислохотлар амалга оширилаётгани, бу ўзгаришлар инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш, одил судловга эришиш, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари фаолиятини такомиллаштиришга қаратилгани ҳақида сўзлади.

Фалсафа кафедраси доценти Н.Э. Муҳаммадиев жамиятда ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни юксалтиришда, энг аввало, таълим-тарбиянинг тизимли ва узвий равишда олиб борилишига алоҳида эътибор қаратиш, мактабгача таълим тизимидан бошлаб, аҳолининг барча қатламларига ҳуқуқий онг ва ҳуқуқий маданиятни чуқур сингдириш, шахсий манфаатлар ҳамда жамият манфаатлари ўртасидаги мувозанатни сақлаш ғояларини кенг тарғиб қилиш зарурлигига тўхталди.

Тадбир давомида талабалар ўзларини қизиқтирган саволларга мутахассис томонидан тўлиқ ва батафсил жавоб олдилар.

М.А. Аҳмедова

Ёшлар билан ишлаш бўйича проректор

КОРРУПЦИЯ – ИЛЛАТ

7 февраль куни Тошкент Педастрия тиббиёт институтининг мажлислар залида «Таълим муассасаларида коррупциянинг олдини олиш ва унга қарши курашнинг маънавий-маърифий асослари» мавзусида тарғибот тадбири ўтказилди.

Уни ёшлар билан ишлаш бўйича проректор М.А. Аҳмедова очик деб эълон қилди ва сўзни Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар академияси подполковниги Ш.Р. Қобилова берди.

Ш.Р. Қобилова жорий йилнинг 9 январь куни қабул қилинган «Хуқуқий онг, хуқуқий маданиятни такомиллаштириш тўғрисида»ги фармон ҳақида гапирдилар, сўнг сўровномада натижаси билан таништирилди.

Ижтимоий фикр маркази билан ҳамкорликда сўров ўтказилганда 2016 йил коррупция мавжудми, деган саволга 67% тасдиқ жавобини берган бўлса, бугунги кунда бу кўрсаткич 30% гача тушган. Қайси соҳаларда коррупция кенг тарқалган деган саволга 37% таълим соҳасида, 34% соғлиқни сақлашда, 24-25% хуқуқни муҳофаза қилиш органларида деган жавоб олинди.

Бу эса жуда ачинарли ҳолат дегани. Таълим соҳасида кенг қўламли ишлар олиб борилмоқда, лекин таълим сифати бўйича ишларимиз мақтанишга арзиғулик эмас. Сиз ўз ишингизни пора билан ҳал бўлишини афзал кўрасизми деган саволга 34% ижобий жавоб берган, чунки улар сарсон-саргардон бўлиб юришдан безор бўлишган, бу маиший коррупция дейилади. Бизда сиёсий коррупция йўқ. «Халқ сўзи» газетасининг яқинда чиққан бир сониди 103 та ишда пора берман ишимни битир, деб мурожаат қилишган, 77% ички ишлар органларига пора таклиф қилинганлиги ёзилган. Бу аниқланган маълумотлар.

Бироқ шу билан бирга яшаш тарзини қийинлаштирадиган, инсонни турли қийинчилик, муаммоларга дуч қиладиган ҳолатлар ҳам учраб турибди. Поракўрликни

ўзида мужассам этган КОРРУПЦИЯ атамаси шулар жумласига киради. Хўш, коррупция ўзи нима? Коррупция – лотинча айла ниш, порага сотилиш, деган маънога эга. Коррупция-мансабдор шахснинг ўз мансаби бўйича берилган хуқуқларни шахсий бойиш мақсадларида бевосита суистеъмол қилишидир. Мансабдор шахсларни сотиб олиш, уларнинг порага сотилиши ҳам коррупция дейилади. Коррупция давлат аппарати ва парламент фаолиятида айниқса авж олади. Сайланадиган лавозимларга номзодлар сайлов компаниясини ўтказиш харажатларини кўтариш коррупция кўри нишларидан биридир (сайланган киши турли имтиёзлар, ёрдам, хизматлар кўрсатиб «ўз қарзини» қайтаради).

Оила – маҳалла-таълим муассасаси ҳамкорлигини тўғри йўлга қўйган ҳолда ёшларни хуқуқ фани дарсларида хуқуқий саводхонлигини ошириши, бўш вақтларини кўпроқ кутубхоналарда ўтказишларини йўлга қўйиши лозим. Зеро оила, маҳалла, таълим муассасаси ҳамкорлигини тўғри йўлга қўйиш, ёшларнинг бўш вақтларидан мазмунли фойдаланиши уларнинг юрт равнақининг ривожланишига ҳисса қўшадиган комил фарзандлар бўлиб етишишига хизмат қилади.

Маъруза сўнгиди подполковник Ш.Р. Қобилова ТошПТИ Ёшлар билан ишлаш бўйича проректори М.М. Аҳмедовага «Коррупцияга қарши кураш: иқтисодий, маънавий-маърифий чоралари ва йўллари» номли китобни совға қилди.

Ўзбекистон Хотин-қизлар кўмитаси эксперт маслаҳатчиси, фалсафа фанлари доктори, профессор Ж.Т. Шермухаммедова коррупцияга қарши курашишнинг асосий тамойилларига тўхталдилар. Булар қонунийлик, фуқаролар хуқуқлари ҳамда эркинликлари ва қонуний манфаатларининг устуворлиги, очиклик ҳамда шаффофлик, тизимлилик, давлат ва фуқаролик жамиятининг ҳамкорлиги, жавобгарлик-

нинг муқаррарлиги каби хуқуқий нормалардир.

Хужжатда аҳолининг хуқуқий онги ва маданиятини юксалтириш, жамиятда коррупцияга нисбатан муросасиз муносабатни шакллантириш, бу иллатга оид хуқуқбузарликларни ўз вақтида аниқлаш, уларга чек қўйиш, оқибат, сабаб ва шарт-шароитларни бартараф этиш каби хуқуқий нормалар ушбу соҳадаги давлат сиёсатининг асосий йўналишлари қилиб белгиланган.

Қонуннинг 2-бобида ушбу фаолиятни амалга оширувчи давлат органлари ҳамда ташкилотлар ва уларнинг ваколатлари белгиланган. Ушбу бобнинг 8-моддасида эса Коррупцияга қарши курашиш идораларо комиссияларининг ташкил этилиши ҳамда уларнинг мақсад ва вазифалари ҳақидаги хуқуқий нормалар мавжуд.

Тадбирда баъзи ОТМларда содир этилган хуқуқбузарлик, таъмағирлик ҳолатлари тафсилотлари изоҳланди, бундай нохуш ҳолат институт жамоаси ўртасида учрашининг аянчли оқибати нафақат талабага, балки унинг оила аъзолари, институт, қолаверса жамият учун зарарли эканлиги тўғрисида тушунтирилди.

Ж.Шермухаммедова барчани Муҳтарам Президентимиз яратиб берган шароитлар, имкониятлардан фойдаланиб Ватанга, ота-онага, халқимизга, буюк келажакни барпо этишга ўз ҳиссасини қўшадиган, халқ учун, миллат учун керак бўлса жонини фидо қилувчи инсонларни тарбиялашимиз лозимлиги, халқимиз энг улуғ мутафаккирлар, олимлар, соҳибқиронлар авлоди эканлигини ёшлар онгига сингдиришдан чарчамасликларини, дунё талабларига жавоб берадиган мутахассислар, профессорлар, арбоблар этиб тарбиялаш зарурлигини айтиб ўтдилар.

Тадбир сўнгиди талабалар ташриф буюрган маърузачиларга ўз миннатдорчиликларини билдиришди, саволларига тўлақонли жавоблар олишди.

А.Худайбердиев

ИЖТИМОЙ - СИЁСИЙ ТАДБИР

2019 йил 4 февраль куни Талабалар турар жойида яшовчи талабаларнинг ижтимоий-сиёсий фаоллигини оширишга қаратилган тадбир ташкил этилди.

Тадбирда Ёшлар билан ишлаш бўйича проректор М.Ахмедова, Ёшлар билан ишлаш, маънавият ва маърифат бўлими бошлиғи А.Худайбердиев, Мураббийлар кенгаши раиси, 1-Педиатрия факультети Ёшлар билан ишлаш бўйича декан ўринбосари С. Бегманов, 2-Педиатрия факультети Ёшлар билан ишлаш бўйича декан ўринбосари М. Алимова, Ахборот-ресурс маркази ходимлари, ТТЖ тарбиячи-педагоглари М. Акбарова, Б. Курдошев ва О.Жумаев ҳамда барча талабалар иштирок этишди.

Кун тартибдаги мавзу бўйича Ёшлар билан ишлаш бўйича проректор М.Ахмедова Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2018 йил 28 декабрда Олий Мажлисга қилган мурожаатномасининг мазмун-моҳияти ва унда белгиланган асосий устувор ва-зифалар тўғрисида тақдимотини намойиш қилди.

Ёшлар билан ишлаш, маънавият ва маърифат бўлими бошлиғи А.Худайбердиев сўзга чиқиб, талабаларнинг сиёсий дунёқарашини янада кенгайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Пре-

зиденти Ш.Мирзиёевнинг 2019 йил 20-22-январь кунлари Германия Федератив Республикасига қилган давлат ташрифи тафсилотлари ҳақида ҳамда ҳудудларда амалга оширилаётган ислоҳотлар жараёни, бунёдкорлик ишлари, йирик лойиҳалар билан танишиш, халқ билан мулоқот қилиш мақсадида 2019 йил 30-31 январь кунлари Жиззах вилоятига ташрифининг асосий тафсилотлари ҳақида сўзлади.

1-Педиатрия факультети Ёшлар билан ишлаш бўйича декан ўринбосари С.А.Бегманов институт гуруҳ мураббийлари талабалар билан доимий ҳамкорликда ҳамфикр бўлиб фаолият олиб бориши таъминланаётгани ҳақида маълумот берди. Ижарада яшовчи талабалар билан турар жойларига бориб яшаш шароити билан танишиб, кўни – кўшнилари, яқин қариндошлари билан ҳамда ТТЖда турувчи талабаларнинг шароитларини мунтазам кўриб, танишиб борилаётган ҳақида гапирди.

2-Педиатрия факультети Ёшлар билан ишлаш бўйича декан ўринбосари М.Алимова сўзга чиқиб, йиғилганларни мамлакатимизда ёшларга оид давлат сиёсати, Ўзбекистон Ёшлар иттифоқининг фаолияти ва функциялари, «Ёшлар келажагимиз» давлат дастури ҳамда институтда ёшлар билан ишлаш бўйича амалга оширилаётган ишлар билан таништирди.

АРМ ходимлари томонидан институтнинг замонавий ахборот ресурс марказида талабаларнинг китоб мутолааси ва китобхонлик маданияти оширишга хизмат қилувчи янги адабиётлар ва шарт-шароитлари ҳақида маълумот берилди.

А.Худайбердиев

АТРОФИМИЗДАГИ ОДАМЛАР

Биз яшайдиган уйимиз ҳонадонларидан бирида ёлғиз аёл яшайди. У асал сотиб тирикчилик қилади. Бир куни уйга кириб келаётганимда подъезд эшигига илинган ёзувни кўрдим. «Хурматли кўшнilar. Мен бир банка асалимнинг пули-35мингни йўқотиб қўйдим. Кимда – ким топиб олса қайтаришингизни сўрайман».

Бу ёзув бир неча кун осиглиқ турди. Бир куни опам билан уйга қайтаётганимизда шу ёзувни кўриб, кўшнимиз ҳали ҳам пулини топмаган экан, шу пулни топиб олдик, деб берақолайлик деган қарорга келдик. Ҳатто ишонарли бўлиши учун уни қаердан топиб олганимизни ҳам ўйлаб қўйдик.

Аста кўшнимизнинг кўнғироғини чалдик. Бизни остонада кўрган аёл ичкарига таклиф қилди. Биз эса бир-биримиздан ўзиб пулни топиб олганимизни айтдик ва 35 минг сўмни унга узатдик.

Кўшнимиз кулиб юбордилар ва пулни олмасликларини айтдилар.

Уларнинг гапларига кўра биз 35минг пул топиб олдик, деб келганларнинг олтинчиси эканмиз. Улар шундай ажойиб, меҳрли инсонлар орасида яшаётганларидан бахтиёр эканликлари ҳақида сўзлаганларида кўзлари ёшга тўлган эди.

Шодона Абдуазизова,

1-Педиатрия факультети 109-гуруҳ талабаси.

ЭГАМБЕРДИЕВА ДАНО АБДИСАМАТОВНА

*Тошкент Педиатрия тиббиёт институти факультет
ички касалликлари, касб касалликлари, ХДТ, госпитал
ички касалликлари ва ИКП кафедрасининг докторантура
1-босқич докторант изланувчиси*

Газетамизнинг бу сониди биз докторантимизга қуйидаги саволлар билан муножият қилдик:

1. Сиз олиб бораётган илмий-тадқиқот ишининг мақсади нимада?
2. Сурункали буйрак касаллиги билан хасталанган беморлар сонининг ошиши сабаби нимада?
3. Сурункали буйрак касаллигини даволашида қандай долзарб тиббий ва иқтисодий муаммолар мавжуд?
4. Сурункали буйрак касаллигини таъхислаш янги стратегияларидаги омиллар қайсилар?
5. Диссертация ишининг инновацион янгилиги нимадан иборат?

1. Ишимнинг мақсади сурункали буйрак касаллиги бор беморларда диализдан олдинги босқичларида метаболик ўзгаришлар инobatга олинган ҳолда, мазкур касалликнинг кечишига таъсир этувчи омилларни аниқлаш мақсадида, патофизиологик ўзгаришларнинг прогностик аҳамиятини аниқлаш, чап бўлмачанинг функцияси, эндотелиал функцияси, тизимли яллиғланиш ва артериал қон босимининг суткали профилини ўрганиш, шунингдек, сурункали буйрак касаллиги кечишига таъсир этувчи айрим фармакологик усуллар таъсирини ўрганишдан иборатдир.

2. Охири вақтда сурункали буйрак патологияси билан касалланган беморлар сони нихоятда ошиб бориши кузатилмоқда. Бу аввало қандли диабет билан касалланишнинг ортиши, кексаларда буйракнинг томир табиатли шикастланишли беморлар сонининг ўсиши билан белгиланади.

СБК тарқалиши эссенциал гипертензия ва қандли диабет каби ижтимоий аҳамиятга эга касалликлар билан бир хил ҳисобланади. Ўрта ҳисобда буйракнинг шикастланиш белгилари ёки коптокча филтрацияси тезлиги бироз пасайиши умумий аҳолининг ҳар 10 кишидан бирида кузатилади. Бунда бир-бирига ўхшаш кўрсаткичлар юқори ҳаёт тарзлари саноатлашган мамлакатларда ҳам, ўрта ва паст даражада фойда кўрувчи энди ривожланаётган аҳоли бўлган мамлакатларда ҳам кузатилди.

3. Россияда ўтказилган СБК популяцион эпидемиологик тадқиқот натижалари шуни кўрсатдики, таърифланаётган муаммолар Европа, Осиё ва Америка каби ривожланган

мамлакатлардан кам бўлмай турибди ҳамда уларнинг тарқалиши ҳам эрта ва кечиккан босқичларда етарли даражада юқоридир.

Шуни таъкидлаш жоизки, терминал буйрак етишмовчилиги (ТБЕ) билан касалланган беморлар сонининг ўсишига узоқ вақт мавжуд бўлган терминал буйрак етишмовчилигининг иккиламчи олдини олишга қаратилган ёндашиш таъсир қилди, шу билан бир вақтда эса буйрак тўқимасида патологик жараённинг авж олишини секинлаштирувчи диализдан ташқари усуллардан фойдаланиш зарурати туғилмади.

Шундай қилиб, буйрак патологиясининг икки хил – тиббий ва иқтисодий аҳамияти ўз вақтидаги ренопротектив даволашнинг соғлиқни сақлаш амалиётида кенг қўлланилиши ва ишланиши учун муҳим бўла олади.

Сурункали буйрак касаллиги кенг тарқалганлиги, юқори ўлим кўрсаткичи, ҳаёт сифатининг кескин пасайиши ва даволашнинг кўп маблағ талаб қиладиган ўрин босувчи усулларини қўллашнинг зарурлиги боис муҳим аҳамиятга эгадир.

4. XX ва XXI юз йилликларда тиббий илм ва фармакологиянинг ривожланиши буйрак дисфункциясининг авж олишини бироз секинлашувига олиб келувчи, асоратлар ривожланиш хавфини ва даволаш харжини пасайтирувчи, касалликнинг олдини олишга қаратилган юқори самарали ҳамда нисбатан ҳаммабон асосларни ишлашга асос бўлди. Бундай ёндашишлар сабабидан қатъий назар буйрак патологияси бор кўплаб беморлар учун қўл келди.

Ушбу кўникмалар сурункали буйрак патологияси оғирлигини стратификация ва нозологик талқин қилинишига нисбатан янги стратегияларни соғлиқни сақлаш тизимлари томонидан талаб қилади.

Ўзбекистонда охири вақтда Н.А. Лопаткин ва И.Н. Кучинский бўйича тасниф кенг қўлланилади (1973). СБК амалдаги таснифининг асосий критерийси СБЕ нинг аввалги таснифидан фарқли равишда коптокча филтрация тезлиги ҳисобланади, бу эса таснифни умумий амалиёт шифокорлари томонидан қўлланилишини енгиллаштиради. Ушбу тасниф нафақат диализга/буйракни кўчириб ўтказишга муҳтожларни аниқлаш, балки нефропротектив даволашни эрта бошлашни таъминлайди.

5. Ҳозирда юртимизда инновацион технологияларга катта аҳамият берилиб, жадал ривожланаётган пайтда, ўтказилаётган илмий тадқиқотларда ҳам инновация муҳим ўрин тутиши лозим. Бизнинг илмий ишимиз сурункали буйрак касаллигини янги даволаш стратегияси мазкур касалликни имконият борича тезроқ бошлашга чақиради. Яъни нормал коптокчалар тезлигида ҳам авж олувчи буйрак касалликлари маркёрлари аниқланган захоти даволашни бошлаш лозим. Бундай ҳолда коптокчалар филтрацияси тезлиги пасайишининг олди олинади ва бемор диализга ўртгача ҳолда 4 йил кечроқ келиш имконияти туғилади. Бу ҳолда, йилига гемодиализ бўлимига 100 бемор эмас, балки 25 бемор келади. Бундан ташқари, бемор етарлича коптокчали филтрацияси тезлигига эга бўлиб, юрак-қон томир хавфи анча пасаяди.

ONA TILIGA BO‘LGAN HURMAT QAY DARAJADA?

Ona tili – bu ismimiz azon bilan aytilgan, onamiz allasi va mehri-ni so‘z orqali ifodalagan, yoru-bi-rodarlarimizga yaxshi gaplarimizni aytgan, Alloh bergan ne‘matdir.

Hammamiz bilamizki, o‘zbek tilimiz oltoy tillar oilasi, turkiy tillar turkumiga kiruvchi tildir. Bu tilda Mahmud Koshg‘ariyning «Devoni lug‘otut-turk», Alisher Navoiyning «Xamsa» si va boshqa buyuk bobolarimizning ko‘plab asarlari ham yozilgan. Shu o‘rinda savol tug‘iladi: biz yoshlar ona tilimizni hozirgi kunda bobolarimiz kabi butun dunyoga tanita olayap-mizmi?

Tibbiyot sohasidagi ko‘pchilik ilmiy kitoblar hattoki Internet tar-mog‘idagi elektron kitoblar, ilmiy asarlar, maqolalar ham rus va ingliz tillarida, tibbiyotda ishlatiladi-gan texnika va dasturlar tili ham rus va ingliz tillarida, ammo nima uchun shunday degan savolni o‘zimizga berdikmi? Qachon boshqa davlatlarning yoshlari ham bi-

zning kitob va asarlarimizni o‘zbek tilida o‘qishadi? Buning uchun nima qilish lozim?

Buning uchun avvalmbor ona tilimizni chuqur o‘rganishimiz, shunday chiroyli so‘zlashishimiz kerakki, yonimizdagi insonlar lol qolsin. O‘z ona tilini mukam-mal bilgan, bu tilda tafakkur tarzi turg‘unlashgan, bu til ohanglaridan huzur tuya biladigan odamgina boshqa tilni o‘rganishi va ayni paytda boshqa tilning, begona madani-yatu mentalitetning quliga aylan-maydi.

Birinchi Prezidentimiz Islom Karimov O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining IX sessiyasida 1997-yil 29-avgustda so‘zlagan nutqida ulkan bir haqiqatga e‘tibor bergan: «... Shunga alohida urg‘u berishimiz zarurki, chet tillarini o‘rganish min-ba‘d ona tilini esdan chiqarish hisobi-ga bo‘lmasligi lozim».

Biz agar tilimizni tibbiyot bi-lan bog‘laydigan bo‘lsak, inson asab tizimidagi hujayralarni tiklash

borasida, a‘zolar plantatsiyasi, odam umrini uzaytrish sohasida-gi, texnika dasturini o‘zbek tilida bo‘lishi hali o‘z yechimini topma-gan. Biz mana shu muammolarni hal qilib, shu narsalar haqida ilmiy asarlar, izlanishlar o‘tkazib, maqo-lalar yozsakina, sabr va matonat bilan chin dildan harakat qilsak-kina boshqa mamlakat yoshlarini qiziqtra olamiz. Ular nafaqat ilm-iy asarlarimizni o‘qiydi, balki ona tilimizni o‘rganishga harakat qil-ishadi. Nafaqat tibbiyot sohasida, sport, ijtimoiy, texnika sohalarda ham kuchli yuksalish bo‘lsa, tilim-izda ham yuksalish bo‘ladi. Ona tilimiz dunyo tillari orasida yuqori mavqega ega bo‘ladi. Unga bo‘lgan hurmat va e‘tibor ortadi.

Hamma sharoitlar yaratilgan bir davrda Prezidentimiz aytgan so‘zlari bor «... Harakat qilishimiz kerak, mehnat qilishimiz kerak!!!»

Ramazon A‘zamov
Davolash fakulteti
108-guruh talabasi

ДАҲОЛАР ИБРАТИ

Ўзбек адабий тилининг асос-чиси Мир Алишер Навоий ҳамда адолатпарвар шоҳ, саркарда, шоир Заҳириддин Муҳаммад Бобур таваллуд топган кунлари муносабати билан институтимиз-нинг «Фармакология ва физиоло-гия кафедраси ассистенти М.С. Акбарова бошчилигида 108-Тиб-бий-педогогика факультети та-лабалари иштирокида «Буюк даҳолар юртида» номли тадбир ўтказилди. Тадбирда кафедра мудири, кафедра ўқитувчилари ва Тиббий-педогогика факуль-тети талабалари иштирок этди-лар. Тадбирни «Фармакология ва физиология кафедраси мудири профессор С.Д.Аминов бошлаб бердилар.

Мазкур тадбирда икки буюк шахс сиймоси, Алишер Навоий бобомиз ҳамда Заҳириддин Муҳаммад Бобур ҳаётлари, ада-биётимизга қўшган хиссалари, ҳозирги авлод тарбиясида бу буюк шахсларнинг ўрни тўлиқ баён этилди.

108-гуруҳ талабалари икки гуруҳга: Алишер Навоий ҳамда Заҳириддин Муҳаммад Бобур гуруҳларига бўлиниб, ҳар бир гуруҳ буюк бобокалонларимиз ғазаллари, рубойлари, улар ёз-ган асарларидан намуналар ўқи-дилар, ҳаёт йўлларига алоҳида тўхталиб ўтдилар.

Гуруҳ талабаларидан Азиз-жон Элмурадов – Алишер На-воийнинг, Фаррух Холлиев

– Бобур Мирзо образларини яратиб, саҳнавий кўринишларда акс эттирдилар. 108-Тиббий-пе-дагогика факультети талабаси Муниса Каримова буюк му-тафаккир бобомиз хотирасига бағишлаб ёзган шеърини ифо-дали ўқиб бериб, даврага файз бағишлади.

М.С. Акбарова
Тошкент Педиатрия
тиббий институти
Фармакология ва
физиология кафедраси
ассистенти
Муниса Каримова 108-Тиббий
педогогика факультети
талабаси

БУЮК СИЙМОЛАРНИ ЁД ЭТИБ

*Жаҳонки муқаддас нени кўрибди,
Барига онасан, эй қодир ҳаёт.
Асрлар қаъридан боқиб турибди,
Нурли бу юзларга нуроний бир зот.*

*Шу буюк ўғилни ардоқлаб дилдан,
Халқим таъзим этсанг арзигай тамом.
Унинг номи билан бирга битилган,
Дунё дафтарига ўзбек деган ном.*

Ҳар йилги анъанага мувофиқ 9 ва 14 февраль кунлари юртимизда жумладан, бизнинг Тошкент Педиатрия тиббиёт институтида буюк шоирларимизнинг таваллуд кунлари кенг нишонланиб, байрам тадбирлари ўтказилади. Жорий йилнинг 12 февраль кунда институтимизнинг маънавият ва маърифат залида А.Навоий ва З.М.Бобурларнинг таваллуд саналарига бағишланган байрам тадбири бўлиб ўтди.

Бу гўзал назм ва наво кечасини институт Ёшлар билан ишлаш проректори, доцент М.А.Аҳмедова бошлаб бердилар ва йиғилганларни байрам билан кутладилар. Сўнг сўзга «Ўзбек, рус ва лотин тиллари кафедраси» мудири, филология фанлари номзоди К.Ш. Турдиева чиқиб, А. Навоий асарлари довлар оша ўз авлодларига жуда катта дастуруламал бўлиб келаётганини айтиб, А. Навоийга аталган ўз ижод намуналаридан ўқиб бердилар.

Амбулатор тиббиёти кафедраси доценти М. Деворова А. Навоийнинг ижод намуналаридан ўқиб, улкан адабий мероси ҳақида сўзладилар.

«Ўзбек, рус ва лотин тиллари кафедраси» катта ўқитувчиси М.Р.Ҳамроқулова Навоий бобомиз «Даврон элининг жисмида жон бўлғон» дея улуғлаган мўътабар устозларини ва эртанимиз яратувчилари, қалби қайноқ талаба ёшларни байрам тадбири билан табриклаб, тадбирни давом эттириш учун сўзни ТошПТИ 101–ДИ гуруҳи талаба-

ларига бердилар. Улар эса ғазал мулкининг султони Мир Алишер Навоий бобомиз ва ўз даврининг энг дилбар шахсларидан бири бўлмиш шоир, саркарда, шох Захириддин Муҳаммад Бобур таваллуд айёмларига бағишланган байрам дастурларини намойиш этдилар.

Узоқ ўтмишдан, рамзий маънодаги Мир Алишер Навоий ва шох Захириддин Муҳаммад Бобурлар даврага таклиф этилди.

Қўлларида шам кўтарган Мир Алишер Навоий ва шох Захириддин Муҳаммад Бобурлар сиймосидаги талабаларнинг чиқишлари, уларнинг ибратли сўзлари даврага ўзгача файз бағишлади.

Мир Алишер Навоийнинг дунёга келиш шодиёнасига бағишланган «Чақалоқ қулоғига азон айтиш», А. Навоий ва Гули саҳна кўринишлари ижро этилди. Ушбу лавҳалар узоқ мозийни ёдга солди.

Ҳусайин Бойқаро ва А.Навоийларнинг сиймосида чиқиб, «Яхшидан боғ қолади» номли кўринишни ижро этиб берган талабалар ёшларни чин маънода эзгуликка, яхшиликка ундашди.

Сўнг кечанинг иккинчи қисми бошланди. У шох, саркарда Захириддин Муҳаммад Бобур-мирзога бағишланди. Турон заминининг нозиктаъб фарзанди, серкирра истеъдод эгаси Захириддин Муҳаммад Бобур дилбар шахс эди.

Захириддин Муҳаммад Бобур ўзининг «Бобурнома» асарида таъабат илми, унинг тараққиёти, ўзига ҳос жиҳатларини илмий

асосда таҳлил қилган. Шу сабабли бўлса керак, Бобур тиббиётга, табибларга алоҳида эътибор билан қараган.

Талабалар Захириддин Муҳаммад Бобурнинг ҳаёти ва ижодий фаолияти ҳақида гапирдилар. Шоир ижод намуналаридан ўқиб бердилар.

Захириддин Муҳаммад Бобур ҳаётига назар ташласак олижаноб орзуларига, ниятларига ета олмаган, покиза қалбли инсонни кўргандек бўламиз. Шоир, шох, саркарда Захириддин Муҳаммад Бобур бутун умр Ватан соғинчи билан яшаб ўтди.

*Толе йўқки жонимга балолиг бўлди,
Ҳар ишники айладим, хатолиг бўлди.*

*Ўз ерим қўйиб, Ҳинд сари юзландим,
Ё Раб, нетайин, не юз қаролиг бўлди.*

Буюк бобомиз ибрати ёшларга онаюртимизни ҳамиша асраш, ўз уйимизни, маҳалламизни, Ватанимизни доимо сергаклик билан кўриқлаб, унинг ривожига ўз ҳиссамизни қўшиш зарурлигини яна бир бор таъкидлагандек бўлиши табиий.

Алишер Навоий ва Захириддин Муҳаммад Бобурларнинг таваллуд айёмларига бағишланган байрам барча иштирокчиларга манзур бўлди, шундай буюк зотларнинг авлодлари эканлигидан ҳар бир давра иштирокчисининг қалби ғурур ва ифтихорга тўлди.

*Мунира Ҳамроқулова
Ўзбек, рус ва лотин тиллари
кафедраси катта ўқитувчиси*

ДОНИШМАНДДАН ШОГИРДИ СЎРАДИ:

- Устоз, йиқилганимни эшитсангиз, менга нима деб маслаҳат берган бўлардингиз?
- Ўрнингдан тур, деган бўлардим, — жавоб берди кекса устоз.
- Иккинчи бор йиқилсам-чи?
- Яна шу гапни айтаман.
- «Йиқилдингми, ўрнингдан тур» деган бир хил жавоб неча марта қайтарилади ўзи? — тоқатсизланди шогирд.
- То ҳаёт экансан, йиқилдингми, ўрнингдан туравер. Чунки йиқилгач, ўрnidан турмайдиганлар учун ҳаёт тамом демакдир.

БАҲОСИ ИККИ ПИЁЛА СУВ...

Қадим замонда бойлиги билан мақтанувчи ҳукмдор бўлган эди. У қаерга бормасин, хазинасидан бир қисм олиб, уни бошқаларга кўз-кўз қилар эди. Бир куни у энг ишонган олим дўстига шундай савол берди:

— Сен олимлар ичра машҳур ва доносан. Мен сенинг фикрингни билмоқчиман. Менинг ҳукмдорлигим ва давлатим ҳақида нима дея оласан?

Олим жавоб беришнинг йўлини топди ва ҳукмдорга шундай деди:

— Фараз қилайлик, сиз бепоён ва жазирама чўлнинг қок ўртасида турибсиз. Шу пайт томоғингиз қақраб, ниҳоятда чанқадингиз. Аммо яшаб қолиш учун ярим

давлатингиз эвазига сизга бир пиёла сув узатилди. Сиз бунга рози бўлардингиз?

— Албатта, рози бўлардим.

— Анча вақт ўтди. Чанқок кучайди. Қолган давлатингиз эвазига сизга яна бир пиёла сув таклиф қилинди. Сиз бунга ҳам рози бўлардингиз?

Ҳукмдор бир оз ўйланди ва ноилож:

— Ўлмай қолиш учун мен давлатимнинг қолганини ҳам беришга мажбурман, — деди.

Шунда олим мийиғида кулиб:

— Демак, ғурурланишга ҳожат йўқ, ҳукмдор. Сиздаги бойликнинг баҳоси бор йўғи икки пиёла сув экан... — деди.

Ўзбекистон Республикаси Соғлиқни сақлаш вазирлиги ТОШКЕНТ ПЕДИАТРИЯ ТИББИЁТ ИНСТИТУТИ Профессор-ўқитувчилар таркиби бўйича қуйидаги кафедралар лавозимларига ТАНЛОВ эълон қилади:

ДОЦЕНТЛАР: Шошилинич педиатрия, ҳалокат тиббиёти;

КАТТА ЎҚИТУВЧИЛАР: Чет тиллари; Ўзбек, рус ва лотин тиллари; Патологик физиология.

АССИСТЕНТЛАР: Болалар юкумли касалликлари; Факультет педиатрияси; Шошилинич педиатрия, ҳалокат тиббиёти; Анестезиология ва реаниматология, болалар анестезиологияси ва реаниматологияси; Хирургик касалликлари; Патологик физиология; Гематология; Патологик анатомия; Оториноларингология, болалар оториноларингологияси; Болалар онкологияси; Физиология; Госпитал педиатрия №2 ноанъанавий тиббиёт асослари; Психиатрия, наркология ва болалар психиатрияси, тиббий психология, психотерапия; Фтизиатрия; Акушерлик ва гинекология, болалар гинекологияси.

**Танлов муддати — эълон чиққан кундан 1 ой Манзилгоҳ-Боғишамол кўчаси 223,
Тош ПТИ. Автобуслар: 115,19 ТошПТИ бекати. 2019.15.02.**

 <p>ТОШКЕНТ ПЕДИАТРИЯ ТИББИЁТ ИНСТИТУТИ МЕХНАТ ЖАМОАСИ НАШРИ ОРГАН ТРУДОВОГО КОЛЛЕКТИВА ТАШКЕНТСКОГО ПЕДИАТРИЧЕСКОГО МЕДИЦИНСКОГО ИНСИТУТА</p>	<p>Тахрир кенгаши: Д.А. Асадов, А.В. Алимов, Х.Ф. Ҳайдаров, М. Аҳмедова, А.И. Искандаров, К. Ҳайтов, Т.С. Аъзамхўжаев, А. Валиев, А.А. Қудайбеганов, Б.М. Таджиев, С.С. Гулямов, Г. Усманова Нашр учун масъул: Г. Ашурова</p>	<p>Бош муҳаррир: Б.Т. ДАМИНОВ Тахрир хайъати: (<i>ишчи гуруҳ</i>) Э.О. Турсунов, К.Ш. Турдиева (Бош муҳаррир ўринбосари), А.М. Маннонов, Д.А. Аҳмедова, С.А. Бегмонов, А. Носиров, З. Каримова, А. Худайбердиев</p>	<p>Газета Тошкент шаҳар матбуот ва ахборот бошқармасида 29.12.2006 йил 02-0010-сон билан рўйхатга олинган.</p> <p>Манзил: 700140, Тошкент-140, Боғишамол кўчаси, 223</p> <p>Cho'iron nomidagi NMIU техник ва дастурий воситалари базасида чоп этилди. Манзил: Тошкент, 100129, Навоий кўчаси, 30. -бунюртма. Адади 100 нусха.</p> <p>Газета институт ҳисобидан нашр этилади ва bepul тарқтилади.</p>
--	---	---	--